

ВИБІРКОВА ДИСЦИПЛІНА
для студентів II курсу медичного факультету
спеціальностей «Медицина» (магістр)
на 2025-2026 н. р.

Назва дисципліни	«КУЛЬТУРА НАУКОВОЇ МОВИ ЛІКАРЯ: ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ»
Кафедра	суспільних наук та українознавства
Наук.-пед. працівники, які викладатимуть дисципліну	Кандидати філологічних наук, доценти закладу вищої освіти кафедри суспільних наук та українознавства Лариса ШУТАК, Алла ТКАЧ, Галина НАВЧУК.
Короткий опис змісту дисципліни	Основою вивчення навчальної дисципліни «Культура наукової мови лікаря: термінологічний аспект» є вивчення основ культури писемної й усної наукової мови фахівця медичної галузі, процес становлення й формування української медичної термінології, її лексико-семантичні особливості та структурно-граматична будова. Мета: ознайомити студентів-медиків з нормативними документами, що регулюють правила укладання ділових паперів; вивчити особливості функціонування й упорядкування українських медичних термінів на сучасному етапі, з'ясувати причини виникнення та використання медичних термінів у різних комунікативних ситуаціях; сприяти виробленню цілісного погляду на мову, доречного використання мовних засобів у фаховому й науковому спілкуванні. Завдання: формування системи знань, професійних умінь, мовнокомунікативної, мовнотермінологічної стилістичної компетенції, вироблення навичок формулювання проблеми, визначення актуальності наукового дослідження, його теоретичного та практичного значення, опанування технологіями роботи з науковим текстом, виявлення лексико-семантичних особливостей сучасної медичної термінології. Результати навчання: 1. Здобувач вищої освіти розрізняє науковий стиль як важливу форму втілення наукової інформації, функційне навантаження конкретних терміносистем, 2. Вміє будувати науковий текст різних жанрів, дотримуватися в ньому правильності, точності, логічної послідовності, змістовності; здійснювати цитування, посилання, покликання: грамотно укласти бібліографічний опис. 3. Застосовує тактики трансформування створеного автором писемного наукового тексту в його усно-інформативний різновид, пристосований до сприймання в аудиторії. 4. Знає основні види сучасної наукової продукції, вимоги до її укладання; мовнотермінологічні ресурси української літературної мови й мовні засоби організації наукової інформації у фаховому тексті: усної композиційно-логічну побудову усної доповіді. 5. Розуміє основи й техніки наукового редагування, саморедагування, перекладання наукових праць. 6. Використовує основні засоби кодифікації (словники, довідники). 7. Створює нормативні наукові тексти зі спеціальності.

	8. Правильно й грамотно складає відгуки та рецензії на наукові роботи тощо. 9. Володіє інформацією про рівень розвитку сучасної української літературної мови, нормами мовного та графічного оформлення тексту, про науковий стиль як важливу форму втілення наукової інформації, про вплив науково-професійної діяльності на розбудову національної словникової бази, про функційне навантаження конкретних терміносистем 10. Аргументовано оцінює власне наукове мовлення. Аналізує шляхи формування системи медичної термінології. Визначає джерела її поповнення, основні словотворчі моделі. Виявляє лексико-семантичні особливості сучасної медичної термінології.
--	---

Навчальна дисципліна / Курс за вибором студентів

«КУЛЬТУРА НАУКОВОЇ МОВИ ЛІКАРЯ: ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ»

Змістовий модуль 1.

Сучасний науковий продукт. Вимоги до його укладання

Тема 1. Сучасний науковий продукт

Види наукової продукції. Форми впровадження наукових досягнень. Наукова стаття. Тези. Поняття друкованого аркуша. Мовно-стилістичні та технічні вимоги до написання наукової роботи.

Тема 2. Рівень оригінальності наукової праці та способи його досягнення

Плагіат як форма академічної нечесності. Поняття плагіату. Оригінальність тексту. Правила цитування. Бібліографія. Правила оформлення бібліографічних покликань. Особливості оформлення бібліографічного переліку. Основні правила оформлення джерела.

Тема 3. Презентація наукового дослідження

Комп'ютерна презентація. Види презентацій. Мовно-стилістичні вимоги до укладання презентації. Технічні вимоги до укладання презентацій. Підбір фонового кольору. Використання рисунків, фотографій, художніх ілюстрацій. Комунікативні стратегії.

Змістовий модуль 2.

Термін як основа наукового дискурсу

Тема 1. Термін як основа медичного дискурсу

Термін і терміносистема. Історія становлення української медичної термінології. Лексико-семантична організація медичної термінології. Паронімія як вияв лексико-семантичних відношень у медичній термінології. Полісемія та омонімія в медичній терміносистемі.

Антонімія медичної термінології. Синонімія як вияв системності медичної термінології. Терміни-епоніми як спосіб вияву синонімії в медичній термінології

Тема 2. Правопис медичних термінів

Основні вимоги до термінів: точність, асоціативність, інформативність. Правопис термінів іншомовного походження. Правопис складних термінів. Функціонування термінів з частиною «подібний». Функціонування дієприкметників в медичному дискурсі та способи уникнення кальок в медичній терміносистемі.

Тема 3. Термін та культура слововживання

Аналіз найтиповіших помилок слововживання. Особливості перекладу медичних термінів. Українські відповідники до запозичених термінів. Лексичні помилки у слововживанні. Доречність використання мовного засобу.

Тема 4. Мовні особливості медичного тексту

Терміни як лексична особливість наукового тексту. Типові лексичні помилки в науковому тексті. Морфологічні ознаки наукового стилю.

Змістовий модуль 3.

Культура писемного наукового мовлення

Тема 1. Різновиди мовленнєвої діяльності

Анотація як писемна форма мовленнєвої діяльності. Структура тексту анотації. Рекомендації щодо написання анотації. Слова и словосполучення, найбільш вживані в анотаціях. Написання анотацій до наукових статей. Укладання довідково-рекомендаційних анотацій до наукової літератури. Визначення жанрів наукових першоджерел за анотацією. Функції анотацій у пошуку наукових джерел. Лексико-граматичні засоби оформлення структурних частин довідково-рекомендаційної анотації наукової статті. Переклад і редагування текстів анотацій

Реферат-резюме як писемна форма наукової діяльності. Структура і композиція тексту реферату-резюме. Лексико-граматичні конструкції оформлення тексту наукового реферату-резюме. Ознайомлення зі зразками клішованих рефератів-резюме на різножанрові наукові джерела. Визначення синонімічних мовних / мовленнєвих стандартів-кліше, а також спільних для анотації та реферату

Комп'ютерний переклад. Різновиди перекладу та системи комп'ютерного перекладу.

Тема 2. Продуктивні різновиди мовленнєвої діяльності

Тези як вид мовленнєвої діяльності. Вимоги до складання тез. Способи вираження логічних зв'язків між тезами. Найбільш поширені мовленнєві формули в тезах. Укладання тез. Визначення лексико-граматичних конструкцій для вираження впевненості, припущення, критики (непогодження), притаманних текстам тез. Редагування.

Наукова стаття як вид наукової діяльності. Функції наукової публікації. Структура тексту наукової статті. Методичні прийоми викладу наукового матеріалу. Етапи написання наукової статті. Найбільш уживані в науковій статті формулювання. Визначення й формулювання мети, об'єкта, предмета наукового дослідження. Оформлення лексико-граматичних конструкцій, притаманних текстам наукових статей. Формулювання головних порад-рекомендацій для молодих авторів наукових праць. Основні форми запису цифрової інформації в наукових працях. Структурні елементи таблиць у науковій літературі. Форми подання ілюстративного матеріалу в науковій літературі. Редагування текстів наукових статей

Рецензія й відгук як писемні форми продуктивної наукової діяльності. Структура текстів. Найуживаніші формулювання в тексті рецензії й відгуку. Спільне і відмінне між анотацією, рецензією й відгуком. Оформлення рецензій і відгуків до наукових статей, тез. Редагування й переклад текстів рецензій, відгуків.

Тема 3. Особливості оформлення наукової роботи. Цитування

Загальні правила й обов'язкові вимоги до цитування. Порушення засад наукової етики. Покликання (посилання) на використані джерела. Використання різних форм цитування під час цитування авторів. Кількість та обсяг цитат у тексті наукової доповіді, статті. Поняття «некоректне опитування» та запобігання цьому. Уведення в науковий контекст цитат відповідно до чинних норм оформлення цитат у сучасній українській мові. Переклад і редагування цитат.

Тема 4. Особливості оформлення наукової роботи. Бібліографія

Правила оформлення бібліографічних покликань. Особливості оформлення бібліографічного переліку. Основні правила оформлення джерела. Редагування бібліографічних джерел. Визначення типу літературного джерела (монографія, стаття, посібник тощо) за бібліографічним описом. Ілюстрування прикладами бібліографічних описів (вихідних даних) газетної (журнальної) статті, статті зі збірника, колективної монографії, книги. Визначення між ними спільного й відмінного у вимогах. Оформлення певної літератури (книг, журналів, посібників тощо) як бібліографічних джерел.

Змістовий модуль 4.

Культура усної комунікації

Тема 1. Виступ із науковим повідомленням. Мовленнєва поведінка доповідача

Композиційно-логічна побудова усної наукової доповіді, повідомлення, виступу. Основні структурні елементи виступу. Етапи підготовки виступу. Проголошування виступу. Аналіз виступу.

Завідувач кафедри суспільних наук
та українознавства, д.іст.н., професор

Антоній МОЙСЕЙ